

Ks. Marek Gilski

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Kapłan w poematach homeryckich

Chociaż tematyka religijna zajmuje wiele miejsca w poematach homeryckich (*Iliada*, *Odyseja*), to jednak kapłani pojawiają się u Homera niezwykle rzadko. Załedwie kilkanaście fragmentów zawiera odniesienie do problematyki kapłańskiej. W oparciu o te nieliczne teksty istnieje jednak możliwość wskazania najistotniejszych funkcji, jakie w starożytnej Grecji pełnili kapłani.

Obecna prezentacja stawia sobie za cel odpowiedź na pytanie, jakie rozumienie kapłaństwa zawarte jest w poematach homeryckich, a zatem w najstarszych tekstach greckich, które zachowały się w całości. Są one datowane na przełom VIII i VII wieku przed Chr. Wśród badaczy poematów istnieje jednomyślność co do faktu, że przed Homerem istniała jakaś poezja. Nie zachowały się jednak z wcześniejszego okresu żadne utwory¹.

Dlaczego warto badać homeryckie świadectwa na temat kapłaństwa? Takie analizy wydają się być pożyteczne dla odkrywania pierwotnego rozumienia roli kapłana. Rzucają bowiem światło na korzenie greckiej refleksji na temat kapłaństwa. Biorąc pod uwagę wpływ kultury helleńskiej na chrześcijaństwo, rodzą się w tym kontekście pytania o ewentualne podobieństwa w rozumieniu kapłaństwa, lecz także o to, co najbardziej fundamentalne w kapłaństwie.

¹ Por. *Literatura Grecji starożytnej*, red. H. Podbielski, t. I, Lublin 2005, s. 77.

Refleksja nad homeryckim rozumieniem kapłaństwa zostanie skonstruowana trzyetapowo. W pierwszym punkcie zostanie zaprezentowana terminologia związana z kapłaństwem. Kolejnym etapem będzie analiza funkcji kapłańskich. W trzecim punkcie przedmiotem badań stanie się relacja pomiędzy kapłanem a ludem. Ta trzyczęściowa konstrukcja wynika z samych poematów homeryckich, które właśnie w tych kontekstach poruszają problematykę kapłaństwa.

Terminologia

Homer posługuje się następującymi określeniami oznaczającymi kapłana: ἄρητήρ, ἱερεὺς, ἱρεύς, ἱέρεια. Pierwszy termin (ἄρητήρ) związany jest etymologicznie z kwestią modlitwy (ἄρη/) i dlatego jest tłumaczony na język polski za pomocą słów: „modlący się” lub „kapłan”². *Scholia* do Homera precyzują znaczenie tego pojęcia (ἄρητήρ) za pomocą zwrotów: „podnosić ręce do modlitwy, modlić się” (ἀρῆναι τὰς χεῖρας εἰς εὐχὴν, ἀρᾶσθαι) albo „przebłagać, zjednać” (ἀρέσκειν)³, a to przeblaganie może się również dokonywać poprzez składanie ofiar z baranów (ἱερεύειν τὰς ἄρνας)⁴. Kapłana należałoby zatem uważać za męża modlitwy, który wznoszeniem swoich rąk do boga i ofiarami stara się go przeblagać.

Kolejne trzy terminy (ἱερεὺς, ἱρεύς, ἱέρεια) nawiązują do sfery boskości i nadprzyrodzoności (ἱερός), z którą ściśle wiążą się takie pojęcia, jak świętość, poświęcenie, ofiara, świątynia, a także pozostawanie pod opieką bogów⁵. Te określenia odsyłają do różnych sfer życia kapłańskiego: od obowiązków związanych z ofiarami, ze świątynią aż po szczególną więź z bóstwem i pozostawanie pod jego wyjątkową opieką.

Spośród homeryckich określeń kapłana tylko jedno znalazło kontynuację w literaturze wczesnochrześcijańskiej, a mianowicie pojęcie ἱερεὺς⁶. Chociaż termin ἄρητήρ pojawia się u niektórych chrześcijańskich pisarzy (Grzegorz z Nazjanzu, Nonnos), to jednak wyłącznie w utworach o charakterze poetyckim, usiłujących naśladować stylem antycznych pisarzy greckich. Nie ma zatem recepcji tego pojęcia w chrześcijaństwie. Termin ἱρεύς przynależy do dialektu jońskiego⁷. Był używany w najstarszej grece, w utworach o charakterze epickim, a potem zanikł. Z kolei określenie ἱέρεια wskazuje na kapłankę. Dlatego też nie trafiło do chrześcijańskiego słownika pojęć związanych z kapłaństwem.

² Słownik grecko-polski, red. Z. Abramowiczówna, t. I, Warszawa 1958, s. 324.

³ In Iliadem 1, 11.

⁴ In Iliadem 1, 94.

⁵ Por. Słownik grecko-polski, red. Z. Abramowiczówna, t. II, Warszawa 1960, s. 492–493.

⁶ Por. H. Wójtowicz, *Terminologia kapłaństwa w literaturze wczesnochrześcijańskiej (Aspekt filologiczny)*, „Vox Patrum” 13–15(1993–1995) z. 24–29, s. 59–61.

⁷ Por. H.G. Liddell, R. Scott, *Greek-English Lexicon*, Oxford 1996, s. 836.

Funkcje kapłańskie

Postać kapłana pojawia się u Homera w kontekście modlitwy, składania ofiar, budowania świątyni, wyjątkowej wiedzy o sprawach boskich, a także wiarygodności. Spośród różnych kapłańskich funkcji najwięcej miejsca zajmuje w poematach tematyka modlitwy. Trzykrotnie przytoczone są teksty, którymi modli się bądź to kapłan Chryzes (Il. 1, 37–42; 1, 451–456), bądź to kapłanka Teano (Il. 6, 305–310).

Chryzes jest kapłanem boga Apollina. Przybywa do Achajów stacjonujących pod Troją, mając w ręku złote berło z wawrzynowymi girlandami oraz opaski (prawdopodobnie wełniane) przywiązane do berła. Posiadane atrybuty są znakiem świętości⁸. Chryzes przynosi z sobą okup za swoją córkę Chryzejdę, która została mu zabrana jako branka wojenna. W jej posiadaniu jest Agamemnon. Chociaż wszyscy Achajowie przyjęli z radością propozycję wykupu, to jednak aktualny właściciel Chryzejdy nie chciał się zgodzić na taką transakcję. Wypędził Chryzesa, który idąc brzegiem morza, skierował do Apollina modlitwę. Zgodnie z antycznymi wzorcami posiada ona trzyczęściową strukturę i nie odbiega od innych przytoczonych przez Homera modlitw⁹. Po inwokacji, która jest wołaniem do boga, aby usłyszał wołającego kapłana, połączonym z wymienieniem jego tytułów, następuje przypomnienie bogu o wszystkim, co kapłan dla niego uczynił, aby na końcu skierować do niego prośbę. Modlitwa ta (Il. 1, 37–42) w tłumaczeniu Jeżewskiej¹⁰ posiada następującą formę:

Usłysz mnie dziś, Srebrnołuki, który nad Chryzą panujesz,
Killę najświętszą i Tened potężną dłonią osłaniasz!
Panie Smintejski, jeżeli świątynię kiedy ci wzniosłem
miłą, jeżeli ci spalał w ofierze udźce tuczonych
cielców i kozłów – ty mego błagania teraz wysłuchaj:
pomścij się swymi strzałami za moje łzy na Danajach.

Apollin jest w tej modlitwie przywołany jako opiekun różnych miejscowości. Chryza jest miastem, gdzie mieszka kapłan, i od tego miasta pochodzi jego imię. Pozostałe miejscowości leżały najprawdopodobniej w Troadzie¹¹. Przed skierowaniem prośby do boga Chryzes przypomina Apollinowi, że zarówno wybudował mu miłą świątynię, jak i spalał dla niego ofiary. Użyty przez Homera termin *e)re/fw* (Il. 1, 39) wskazuje przede wszystkim na przykrycie świątyni dachem¹².

⁸ Por. G.S. Kirk, *The Iliad: A Commentary*, vol. I: books 1–4, Cambridge 1990, s. 55.

⁹ Por. Il. 5, 115–120; 10, 278–282; 10, 284–294; 15, 372–376; 16, 233–248; Od. 2, 262–266. Strukturę modlitwy antycznej omawia M.L. West w: *Wschodnie oblicze Helikonu*, Kraków 2008, s. 365–372.

¹⁰ Homer, *Iliada*, tłum. K. Jeżewska, Warszawa 1999, s. 26.

¹¹ Por. G.S. Kirk, *The Iliad: A Commentary*, vol. I, dz. cyt., s. 57.

¹² Por. tamże.

Kapłan jest więc człowiekiem modlitwy, który podejmuje także prace o charakterze budowlanym. Jest to jedyne miejsce w poematach, które wskazuje na zaangażowanie kapłana w tę sferę. Kolejny obszar działalności Chryzesa wiąże się ze składaniem ofiar, które polega na spalaniu mięsa zwierząt. Na koniec kapłan kieruje do Apollina prośbę o zemstę na Achajach za doznaną krzywdę. Bóg wysłuchał Chryzesa i wywołał zarazę w obozie Achajów, w wyniku której straciło życie wielu ludzi. Apollin ujął się zatem za swoim kapłanem.

Widząc dużą liczbę ofiar śmiertelnych, Achajowie podejmują refleksję nad przyczynami takiego stanu rzeczy. Achilles proponuje zapytać wróżbitę, kapłana albo tłumacza snów, wyrażając pogląd, że któraś z tych osób zna powód gniewu Apollina (Il. 1, 62–63). Chociaż odpowiedzi na pytanie podejmuje się udzielić Kalchas, wróżbita specjalizujący się w interpretacji lotu ptaków, to jednak nie ulega wątpliwości, że kapłan jest w tym kontekście postrzegany jako znawca woli bogów. Komentatorzy do dzieł Homera dopatrywali się w tych trzech kategoriach ludzi ekspertów od trzech sfer: wróżbity jako znawcy lotu ptaków, kapłana jako specjalisty od ofiar, a tłumacza snów jako doskonałego interpretatora snów¹³. Wróżbita, kapłan i tłumacz snów byliby zatem uprzywilejowanymi postaciami, potrafiącymi zinterpretować boskie znaki.

Zaprezentowany przez Homera przykład Kalchasa potwierdza, że rzeczywiście istnieje możliwość poznania motywów działania bogów. Ów wróżbita wyjawia Achajom faktyczne powody spadających na nich klęsk, co ostatecznie doprowadza nie tylko do oddania córki kapłanowi bez żądania okupu, ale i do złożenia ofiar Apollinowi (Il. 1, 459–474). Chryzes poprzedza złożenie ofiar modlitwą do Apollina, w której prosi o odwrócenie zagłady od Achajów (Il. 1, 451–456). Podobnie jak za pierwszym razem również teraz kapłan zostaje wysłuchany przez boga¹⁴.

Nieco inny charakter ma modlitwa kapłanki Teano, która prosi Atenę o ratunek dla Trojan i o śmierć dla Diomedesa (Il. 6, 305–310). Zanim kapłanka skieruje słowa do bogini, udaje się z kobietami na wysoko położone miejsce, gdzie znajduje się świątynia Ateny, następnie uroczyście otwiera drzwi świątyni i na kolanach posągu składa bardzo piękną szatę (peplos)¹⁵. Pomimo wznoszenia rąk do bogini,

¹³ Por. tamże, s. 63.

¹⁴ Kirk (*The Iliad: A Commentary*, dz. cyt., s. 101–102) zwraca uwagę na fakt, że modlitwa Chryzesa odwołuje i unieważnia modlitwę z Il. 1, 37–42. Inwokacja w otwierających je (modlitwy) dwóch wersetach jest identyczna w obu przypadkach. Następne trzy wersety, przedstawiające specjalne roszczenie do boskiej pomocy, różnią się. Skoro bóg spełnił poprzednią prośbę Chryzesa, powinien spełnić także obecną. Ostatecznie, sama prośba ograniczona jest do związanego zamykającego wersetu, aby Apollin zaprzestał karania Achajów.

¹⁵ Por. G.S. Kirk, *The Iliad: A Commentary*, vol. II: books 5–8, Cambridge 1990, s. 166.

łożenia jej specjalnego daru, a nawet obietnicy specjalnych ofiar, modlitwa nie została wysłuchana.

Na gruncie poematów homeryckich modlitwa nie jest tylko domeną kapłana. Homer wielokrotnie przytacza teksty modlitw przywódców (Achillesa, Agamemnona, Ajasa, Diomedesa, Menelaosa, Odysa, Priama)¹⁶ oraz zwykłych ludzi, których nawet nie wymienia z imienia¹⁷. Bogowie w trojański sposób podchodzą do modlitw: spełniają prośbę modlącego się w całości lub częściowo albo też nie spełniają jej w ogóle¹⁸. Podobnie dzieje się z modlitwą kapłańską. Modlitwy Chryzesa są wysłuchane, a modlitwa Teano nie. Tym jednak, co zasługuje na szczególne podkreślenie, jest fakt identyfikowania się boga z jego kapłanem. Doznający krzywdy kapłan znajduje pomoc u boga, którego czci. Bóg nie pozwala na lekceważenie kapłana. Chryzes bowiem jest określony jako kapłan „bardzo miły bogu” (μᾶλα οἱ φίλος)¹⁹. Ten związek i opiekę boga nad kapłanem potwierdzają inne fragmenty zawarte w poematach.

Dares, kapłan Hefajstosa, i jego dwaj synowie walczą po stronie Trojan. Gdy jeden z nich (Fegeus) ginie w walce z Diomedesem, a drugiemu (Idajosowi) grozi utrata życia, Hefajstos podejmuje działanie mające na celu uratowanie go. Homer wyjaśnia powód takiego zaangażowania boga. Hefajstosowi chodzi, mianowicie, o oszczędzenie Daresowi nadmiernego cierpienia, które spowodowałyby śmierć obu synów (Il. 5, 9–24). Chociaż bóg nie chroni kapłana przed cierpieniem²⁰, to jednak nie pozwala, aby cierpienie przekroczyło pewną miarę. Motyw śmierci dwóch braci, a zatem osierocenia ojca, jest bardzo częsty u Homera. Czymś nietypowym na gruncie poematów jest sytuacja, w której jeden z synów zostaje uratowany, jak to ma miejsce w przypadku synów Daresa. W tym kontekście widać wyjątkowość, z jaką bogowie traktują kapłana²¹.

¹⁶ Por. Il. 8, 236–244; 10, 278–282; 10, 284–294; 16, 233–248; 17, 645–647; 24, 308–313.

¹⁷ Por. Il. 3, 298–301.

¹⁸ Por. Il. 6, 305–310; 16, 233–248; 17, 645–647.

¹⁹ Il. 1, 381.

²⁰ *Iliada* zna przypadki śmierci syna kapłana. Hypsenor, syn Dolopiona, kapłana Skamandra, zostaje zabity przez Eurypylosa (Il. 5, 76 n.), a Laogonos, syn Onetora, który był kapłanem Zeusa, ginie z ręki Meryjona (Il. 16, 603 n.).

²¹ Śmierć dwóch braci kilkakrotnie powtarza się w *Iliadzie*: synowie Eurydamanta (5, 148 n.), synowie Fajnopa (5, 152 n.), synowie Priama (5, 159 n.), synowie Diokla (5, 541 n.), synowie Bukoliona (6, 21 n.), inni synowie Priama (11, 101 n.), synowie Antimacha (11, 122 n.), synowie Antenora (11, 221–263), synowie Hippasa (11, 426 n.), synowie Bijanta (20, 460 n.). Bracia giną w *Iliadzie* z ręki tego samego człowieka. Sytuacja, w której jednemu z braci udaje się uratować życie, ma charakter wyjątkowy i dotyczy syna kapłana (5, 9–24). Por. G.S. Kirk, *The Iliad: A Commentary*, vol. II, dz. cyt., s. 54–56; B. Fenik, *Typical Battle Scenes in the Iliad*, Wiesbaden 1968, s. 9–13.

Na rolę kapłanów zdaje się rzucać światło wydarzenie opisane w IX księdze *Iliady* (529 n.), gdy pomiędzy dwoma ludami (Etole i Kureci) doszło do wojny. Dopóki na czele Etołów stał Meleagros, byli oni górą w walce. Gdy jednak doszło do konfliktu pomiędzy wodzem a jego matką i Meleagros opuścił szeregi walczących, szala zwycięstwa zaczęła się przechylać na stronę Kuretów, a przed Etołami pojawiło się widmo śmierci i utraty wszystkiego. Wtedy starszyna Etołów posłała do Meleagrosa delegację złożoną z najwybitniejszych kapłanów z prośbą o pomoc (Il. 9, 574–575). Skoro ów nie ugiął się wobec próśb kapłanów, zwrócił się do niego jego ojciec Ojneus (klęcząc przed synem), a następnie matka i bracia, a wreszcie jego najlepsi przyjaciele. Te zabiegi nie przyniosły żadnych efektów. Dopiero jego żona zdołała go nakłonić do pohamowania gniewu i podjęcia walki. Kapłani jawią się w tym tekście jako ludzie najbardziej wiarygodni, jako przedstawiciele miasta cieszący się największym autorytetem. Dlatego to oni są posyłani jako pierwsi do Meleagrosa.

Wiarygodność kapłana ma jednak w poematach homeryckich swoje ograniczenia. Gdy Priam decyduje się wyruszyć sam do Achillesa, aby wykupić ciało swojego syna Hektora, to podejmuje tę ryzykowną wyprawę w oparciu o autorytet i wiarygodność bogów. Czyni to bowiem na podstawie sugestii przekazanej przez Zeusa bogini Iris, która zachęciła go do takiej wyprawy (Il. 24, 171–187). Priam informuje żonę o swoim planie samotnego udania się do obozu Achajów, powołując się na boską epifanię. Kiedy jednak Hekabe krytycznie ocenia zachowanie męża, Priam stwierdza, że na własne oczy widział boginię i z nią rozmawiał. Jednocześnie dodaje, że gdyby ktokolwiek z żyjących ludzi zachęcał go do takiej wyprawy, wróżąc mu jej powodzenie, tego rodzaju wróżby uznałby za kłamstwo. W tym kontekście Priam wymienia: wróżbitę, ofiarnika (badacza ofiar) oraz kapłana (Il. 24, 221). Daje zatem wyraz przekonaniu, że żadne wróżby nie byłyby go w stanie przekonać do podjęcia tak dużego ryzyka²². Autorytet boga jawi się tutaj jako nadrzędny w stosunku do autorytetu wróżbitów i kapłanów, którzy jedynie w pewnym stopniu są w stanie odkryć wolę bogów. Hekabe udaje się jednak nakłonić męża, aby pomodlił się do Zeusa o widoczny znak. Priam prosi o znak wieszczcy, o zobaczenie przylatującego z prawej strony orła²³. Gdy tak się dzieje, bez wahania udaje się do Achillesa. Wyprawa Priama kończy się sukcesem i udaje mu się wykupić ciało Hektora.

²² Sceptycyzm co do możliwości poznania woli bogów pojawia się jeszcze w: Il. 1, 106–108 i 12, 237–43, Od. 1, 415–416, ale dotyczy on wróżbitów. Nigdzie indziej poza Il. 24, 221 nie pojawia się jednak sceptycyzm wobec kapłana. Por. N. Richardson, *The Iliad: A Commentary*, vol. VI: books 21–24, Cambridge 1993, s. 296; *Homer. Iliad, book XXIV*, ed. C.W. Macleod, Cambridge 1995, s. 107.

²³ Por. N. Richardson, *The Iliad: A Commentary*, vol. VI, dz. cyt., s. 304–305.

Dla Homera kapłan jest człowiekiem modlitwy, składającym ofiary bogu, zaangażowanym w sprawy budowy świątyni, lecz także człowiekiem o wyjątkowej wiedzy na temat spraw boskich, kimś godnym zaufania, kto może reprezentować naród. Kapłanka natomiast przewodniczy modlitwie, dysponuje kluczami do świątyni i składa ofiary bogini. Funkcje spełniane przez kapłanów mają przede wszystkim charakter religijny²⁴.

Ludzie w relacji do kapłana

Kilkakrotnie w swoich poematach Homer daje wyraz przekonaniu o dużym szacunku ludu wobec kapłana. Już w pierwszej scenie *Iliady* Achajowie pragną okazać cześć Chryzesowi i akceptują przyjęcie okupu za córkę (Il. 1, 22–23; 1, 376–377). Choć Agamemnon nie zgadza się na to i znieważa kapłana, który przychodzi do Achajów jako błagalnik, to jednak jego postawa jest przeciwstawiona zachowaniu pozostałych ludzi.

Dwukrotnie szacunek do kapłana przyrównuje Homer do czci należnej bogom. Taką czią cieszy się u ludu Dolopion, kapłan Skamandra, rzeki pod Troją (Il. 5, 78), a także Onetor, który był kapłanem Zeusa idajskiego (Il. 16, 605). Homer nie wyjaśnia powodów, dla których lud tak bardzo szanuje obu kapłanów. Inni kapłani nie są charakteryzowani w ten sposób. Nie jest to jednak wyłączna cecha kapłanów. Lud czci w ten sposób także wojowników: Agamemnona, Eneasza, Andrajmona oraz Kastora Hylakidę (Il. 10, 33; 11, 58; 13, 218; Od. 14, 205)²⁵.

Praktyczny wyraz czci wobec kapłana daje Odys. Ze względu na cześć wobec Apollina podejmuje wraz z towarzyszami decyzję o oszczędzeniu Marona, kapłana Apollina, wraz z jego żoną i dziećmi (Od. 9, 199–200). Szacunek wobec boga znalazł przedłużenie w szacunku wobec jego kapłana. Wejście w konflikt z kapłanem oznaczałoby bowiem wejście w konflikt z bogiem, jak to miało miejsce w przypadku Chryzesa, również kapłana Apollina. Mieszkający w świętym gaju Apollina Maron w dowód wdzięczności obdarza Odysa dużą ilością złota, srebra i wina²⁶.

Tylko raz Homer odnosi się do kwestii ustanawiania kogoś kapłanem. Chodzi, mianowicie, o Teano, którą na kapłankę Ateny wybrali Trojanie. Teano, będąc żoną wybitnego obywatela, stała się kapłanką na drodze publicznego wyboru²⁷.

²⁴ L. Gil (R. Adrados, Fernández-Galliano, L. Gil, Lasso de la Vega, *Introducción a Homero*, Barcelona 1984, s. 418) przytacza trzy racje braku zaangażowania kapłanów w kwestie polityczne lub czysto ludzkie: kapłani byli wybierani przez lud (np. Teano przez Trojan), nie tworzyli kolegów bądź kast kapłańskich, a zajmowali w społeczeństwie miejsce niższe niż książęta. W społeczeństwie homeryckim to szpada, a nie kadzidło, oznaczała prestiż.

²⁵ Por. B. Hainsworth, *The Iliad: A Commentary*, vol. III: books 9–12, Cambridge 1993, s. 161.

²⁶ Por. A. Heubeck, A. Hoekstra, *A Commentary on Homer's Odyssey*, vol. II: books 9–16, Oxford 1989, s. 25.

²⁷ Por. G.S. Kirk, *The Iliad: A Commentary*, vol. II, dz. cyt., s. 200. Teano jest jeszcze wspomniana w Il. 5, 70 oraz Il. 11, 224, jednak bez odniesienia do jej kapłaństwa.

Poematy homeryckie sugerują, że status materialny kapłana był wysoki. Chryzes przybył z ogromnym okupem, który poeta nazywa „niezliczonym” (Il. 1, 13), a Maron dał Odysowi siedem talentów złota, krater ze srebra oraz dwanaście amfor z winem, co jest ewidentnym dowodem jego bogactwa (Od. 9, 201–205).

Podsumowanie

Przeprowadzone analizy homeryckich tekstów poświęconych kapłaństwu wskazują, że kapłan pełni przede wszystkim rolę religijną. Dominujące znaczenie ma modlitwa i składanie ofiar. Funkcje te nawiązują do etymologii greckich terminów oznaczających kapłana. Wydaje się, że na tym też polega najbardziej pierwotna rola kapłana. Z tych dwóch podstawowych funkcji zdaje się wynikać szczególny związek kapłana z bóstwem, polegający z jednej strony na opiece boga nad swoim kapłanem, a z drugiej – na wyjątkowej znajomości spraw boskich, która jest przywilejem kapłana. Świadomość więzi kapłana z bogiem sprawia, że ludzie darzą go niezwykłą czcią i zaufaniem. Dlatego też w sytuacji zagrożenia wchodzi w skład delegacji państwowych mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim obywatelom.

A priest in Homeric poems

Summary

The article deals with the issue of priesthood in Homeric poems. It comprises three parts: in the first part Greek terminology denoting a priest is analysed (ἀρητήρ, ἱερεὺς, ἱρεύς, ἱερεία); in the second part it is his functions and in the third part the relationship between the priest and the people that is reviewed. The priest fulfils mainly a religious function. It is prayer and making offerings that prevail here. These functions refer to the etymology of the Greek terms denoting a priest. It would seem that it is also the original role of a priest. These two basic functions result in a special relationship between the priest and the deity, which on the one hand means that the god protects his priest, and on the other hand that the priest is privileged to have special knowledge of the divine. The awareness of the bond between the priest and the god results in unusual respect and the trust of the people towards the priest. This is why in a situation of danger the priest becomes a part of national delegations aiming at providing security to all citizens.